

Хальота Андрій Іванович,кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0001-8505-0055

Циганов Олег Григорович,доктор юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-8924-1139

**СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
АПАРАТУ МВС УКРАЇНИ**

Стаття присвячена питанням правового регулювання проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату Міністерства внутрішніх справ України. Визначено поняття та систему нормативно-правових актів, що становлять правову основу проведення Міністерством внутрішніх справ перевірок діяльності структурних підрозділів апарату міністерства, а також запропоновано шляхи удосконалення чинного законодавства, що регулюють зазначену діяльність.

Ключові слова: *правове регулювання, перевірка, діяльність, підрозділи апарату, Міністерство внутрішніх справ України.*

Під час проведення адміністративної реформи в умовах відбиття збройної агресії росії проти України актуальним і необхідним є формування наукового підґрунтя для здійснення трансформацій, у тому числі спрямованих на удосконалення державного управління в системі апарату держави. Виходячи з того, що відомчий контроль у системі органів державної влади є загальною (за змістом, характером і обсягом впливу) внутрішньою (за спрямованістю і місцем застосування) функцією державного управління, що втілюється через повсякденну внутрішньо-організаційну діяльність конкретних різного рівня вертикально підпорядкованих структурних елементів системи державних органів, вдосконалення цього аспекту управлінської діяльності цілком справедливо визначити одним із напрямів реформування організації функціонування системи органів виконавчої влади, зокрема і органів системи Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України). Для подальшого здійснення реформування цих органів та їх діяльності необхідним є наукове дослідження правового регулювання проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України, виявлення колізій, неточностей, прогалин у процесі правової регламентації, які виникли в результаті реформування органів системи МВС України, з метою їх усунення, що позитивно вплине на організацію та здійснення відомчого контролю за діяльністю структурних підрозділів апарату міністерства.

© Khalota Andrii, Tsyhanov Oleh, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.3\(61\).13](https://doi.org/10.36486/np.2023.3(61).13)

Issue 3(61) 2023

<https://naukaipravookhrona.com/>

Проблемні питання правового регулювання контролю в державному управлінні у різні роки і у різних аспектах досліджували у своїх роботах В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, В.М. Гарашук, І.М. Зозуля, Л.В. Коваль, А.М. Колодій, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.М. Куракін, В.Я. Малиновський, О.М. Музичук, Н.Р. Нижник, В.П. Писаренко, В.М. Плішкін, О.П. Полінець, Г.О. Пономаренко, В.В. Цветков, В.О. Шамрай та деякі інші вітчизняні науковці. Водночас проблемі правової регламентації проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України не було приділено достатньо уваги, що зумовлює потребу більш детального опрацювання зазначеного питання.

Мета роботи полягає у розкритті стану правового регулювання проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України.

Забезпечення ефективної діяльності структурних підрозділів апарату МВС України передбачає вирішення питання належного правового регулювання контролю за їх діяльністю, зокрема шляхом проведення перевірок. Ця діяльність має належним чином регламентуватися нормами права, виходячи з сучасного стану суспільних відносин, в яких перебуває Україна та її органи публічної влади, та спрямовуватися на утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов'язок Української держави.

У теорії права превалює думка про те, що правове регулювання є нічим іншим, як дією права на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, насамперед норм права [1, с. 217], тобто регулювання суспільних відносин відбувається за допомогою певних засобів. При цьому перевага віддається такому юридичному засобу, як норми права.

Також у юридичній літературі під правовим регулюванням розуміється (від лат. *regulare* – спрямовувати, впорядковувати) один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства, держави та її інститутів [2, с. 692]. При цьому в умовах формування в Україні основ правової держави роль і значення правового регулювання суспільних відносин набувають особливої актуальності. Адже головною ознакою моделі держави, що характеризується як правова, виступає саме ознака високої правової урегульованості суспільних відносин [3, с. 290].

О.Ф. Скакун розуміє правове регулювання як упорядкування суспільних відносин, що здійснюється державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорону і розвиток [4, с. 529]. Натомість А.Т. Козмюк зазначає, що правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. Своєрідність правового регулювання полягає в тому, що воно, по-перше, відповідно до своєї соціальної природи є таким різновидом соціального регулювання, який має цілеспрямований, організований, результативний характер, а, по-друге, здійснюється за допомогою цілеспрямованої системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституційного утворення – регулятора [5, с. 59]. Також правове регулювання визначається як дія права на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, насамперед норм права [1, с. 217]. Як обґрунтовано зазначає О.М. Бандурка, правове регулювання забезпечує розподіл

контрольно-наглядових повноважень між різними органами і службами, посадовими особами, встановлює між ними певні взаємовідносини [6, с. 57].

Сьогодні правове регулювання в будь-яких сферах діяльності державної влади повинно торкатись не лише визначення прав і обов'язків суб'єктів правовідносин, а й побудови даної системи і, нарешті, основних питань організації діяльності її окремих частин. При цьому однією з початкових, вихідних ланок правового регулювання є юридичні норми, які складають нормативну основу, серцевину механізму правового регулювання [4, с. 541].

Отже, на нашу думку, правове регулювання проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України – це упорядкування суспільних відносин щодо здійснення контролю за діяльністю структурних підрозділів апарату МВС України, що здійснюється державою за допомогою правових норм і сукупності правових засобів шляхом їх юридичного закріплення та забезпечення умов для ефективної реалізації.

Водночас правове регулювання проведення Міністерством внутрішніх справ України перевірок діяльності структурних підрозділів апарату Міністерства здійснюється за допомогою різних за формою, характером та юридичною силою відповідних законів та підзаконних нормативно-правових актів, що становлять правову основу цієї діяльності.

Правовою основою проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України є сукупність правових норм, що містяться у нормативно-правових актах, які визначають об'єкти перевірки, регламентують правовий статус суб'єктів проведення перевірки, а також встановлюють власне процедуру проведення Міністерством внутрішніх справ перевірок додержання (виконання) вимог законодавства в діяльності структурних підрозділів власного апарату. На нашу думку, такі нормативно-правові акти можна класифікувати на два види: Конституція і закони України, а також підзаконні нормативно-правові акти.

Виходячи з цього, правовою основою проведення посадовими особами МВС України перевірок додержання (виконання) вимог законодавства в діяльності структурних підрозділів апарату міністерства є: Конституція України [7], Бюджетний кодекс України [8], Закон України “Про центральні органи виконавчої влади” від 17 березня 2011 р. № 3166-VI [9], Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 [10], Типове положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2037 [11], Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040 [12], Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 [13], Порядок проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС,

Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2018 р. № 888 [14], Положення про Департамент внутрішнього аудиту Міністерства внутрішніх справ, затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24 лютого 2020 р. № 168, Положення про Департамент документообігу та контролю Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18 лютого 2022 р. № 136, Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 04 жовтня 2011 р. № 1247 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14 серпня 2019 р. № 344) [15] та інші нормативно-правові акти.

Національним першоджерелом правової регламентації діяльності органів державної влади, зокрема і структурних підрозділів апарату МВС України, є Конституція України. Основною конституційно-правовою засадою діяльності органів публічної влади є положення про те, що ці органи та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [7]. Тож проведення перевірок додержання (виконання) вимог законодавства в діяльності структурних підрозділів апарату МВС України повинно здійснюватися компетентними підрозділами Міністерства в порядку і у спосіб, що чітко врегульований чинним законодавством України, яке не повинно мати прогалин та колізій між нормами права різних нормативно-правових актів щодо регулювання порядку проведення таких перевірок.

Безпосередньо процедуру проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України врегульовано Порядком проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, затвердженого наказом МВС України від 06 листопада 2018 року № 888. Разом з тим, дія цього Порядку не поширюється на проведення контрольних заходів підрозділами внутрішнього аудиту, перевірки стану охорони державної таємниці, забезпечення режиму секретності, внутрішньооб'єктового і пропускового режимів на режимних територіях і об'єктах, контролю за станом технічного захисту інформації, перевірки стану мобілізаційної роботи в структурних підрозділах апарату МВС України [14]. Визначений Порядком контроль реалізується шляхом проведення перевірок і здійснюється Міністром внутрішніх справ України та державним секретарем МВС України відповідно до покладених на нього завдань або особами, які виконують їх обов'язки, через структурні підрозділи апарату Міністерства, до повноважень яких віднесено функції контролю за напрямками діяльності, та іншими особами, включеними до складу комісії з проведення перевірки. Рішення щодо проведення перевірки діяльності структурних підрозділів апарату МВС України приймає керівництво міністерства. Разом з тим, деякі питання щодо організації контрольної діяльності щодо додержання законності структурними підрозділами апарату МВС України додатково врегульовано законами та підзаконними актами.

Зокрема, відповідно до пункту 9 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, визначено, що “МВС у межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, здійснює організацію і контроль за їх виконанням” [10]. Отже, внутрішньовідомча контрольна діяльність МВС України здійснюється з метою перевірки ефективності виконання актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, а також актів самого Міністерства його органами і структурними підрозділами в своїй діяльності.

Так, статтею 8 Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” від 17 березня 2011 р. № 3166-VI визначено правовий статус міністра. Відповідно до пункту 3 частини другої цієї статті “міністр у межах компетенції організовує та контролює виконання міністерством Конституції України, законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України” [9].

Аналогічне положення закріплене підпунктом 5 пункту 11 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, відповідно до якого “Міністр внутрішніх справ організовує та контролює виконання у МВС Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України” [10].

За результатами аналізу положень законодавства України можна зазначити, що Міністр внутрішніх справ є відповідальною посадовою особою щодо реалізації правових актів вищих органів державної влади, які регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Реалізація вказаних правових актів передбачає здійснення внутрішнього контролю за їх виконанням усіма органами і підрозділами системи МВС України шляхом проведення перевірок.

Відповідно до статті 11 Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” від 17 березня 2011 р. № 3166-VI, складовою структури міністерства є апарат міністерства як організаційно поєднана сукупність структурних підрозділів і посад, що забезпечують діяльність міністра, а також виконання покладених на міністерство завдань. Апарат міністерства очолює державний секретар міністерства. Апарат міністерства складається із секретаріату та самостійних структурних підрозділів [9]. Контроль за діяльністю апарату міністерства здійснює як міністр, так і державний секретар міністерства.

Правовий статус державного секретаря міністерства визначено статтею 10 цього Закону. Згідно з пунктом 3 частини четвертої цієї статті “державний секретар міністерства організовує та контролює виконання апаратом міністерства Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів міністерства та доручень міністра, його першого заступника та заступників, звітує про їх виконання” [9].

Подібний принцип закріплено також у підпункті 3 пункту 11-2 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, в якому визначено, що “державний секретар МВС відповідно до покладених на нього завдань організовує та контролює виконання апаратом МВС Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів МВС України та доручень Міністра, його першого заступника та заступників, звітує про їх виконання” [10].

Отже, разом із Міністром внутрішніх справ України державний секретар МВС України також може виступати ініціатором проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату Міністерства.

Окрім ініціаторів проведення перевірок діяльності апарату МВС України, законодавством врегульовано правовий статус окремих підрозділів Міністерства, які наділені контрольними повноваженнями щодо інших підрозділів цього центрального органу виконавчої влади, зокрема, підрозділу юридичної служби (Департаменту юридичного забезпечення МВС України), підрозділу з контролю апарату Міністерства (Департаменту документообігу та контролю МВС України), підрозділу внутрішнього аудиту (Департаменту внутрішнього аудиту МВС України).

Так, відповідно до підпункту 1 пункту 13 Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040, юридична служба органу виконавчої влади має право перевіряти дотримання законності структурними підрозділами органу виконавчої влади, в тому числі й апаратом міністерства [16].

Також, відповідно до Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2037, в міністерстві його керівником утворюється структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, основними завданнями якого є: а) здійснення контролю за виконанням актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади, а також проведення аналізу причин порушень виконання їх вимог і внесення пропозицій щодо усунення таких порушень; б) підготовка інформаційних, довідкових та інших матеріалів з питань виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади; в) інформування керівника центрального органу виконавчої влади, заступника керівника центрального органу виконавчої влади відповідно до розподілу обов’язків про стан виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади структурними підрозділами

апарату цього центрального органу виконавчої влади, його територіальними органами, підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери його управління; г) проведення випереджувального моніторингу стану виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади та своєчасне інформування керівника центрального органу виконавчої влади, заступника керівника центрального органу виконавчої влади відповідно до розподілу обов'язків у разі неможливості їх виконання у визначені строки; д) підготовка проектів наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади з питань, що належать до компетенції структурного підрозділу з контролю [11].

Таким структурним підрозділом з контролю апарату МВС України визначено Департамент документообігу та контролю. Так, згідно з пунктом 2 розділу 1 Положення про Департамент документообігу та контролю Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 18 лютого 2022 р. № 136, цей самостійний структурний підрозділ апарату МВС України, зокрема, виконує завдання та функції зі здійснення моніторингу і контролю за виконанням в апараті міністерства завдань, установлених актами законодавства, протокольними рішеннями Кабінету Міністрів України, дорученнями Прем'єр-міністра України, резолюціями віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України, наказами МВС, дорученнями Міністра внутрішніх справ України, його першого заступника та заступників, звітує про ефективність і своєчасність їх виконання. Цей Департамент підпорядковується безпосередньо державному секретареві МВС України.

Водночас, як на нашу думку, постає нагальна необхідність у приведенні Положення про Департамент документообігу та контролю МВС України у відповідність до норм Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2037 [11]. А саме, згідно з пунктом 6 Типового положення, розширити повноваження Департаменту документообігу та контролю МВС України щодо проведення в структурних підрозділах апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління, перевірки з виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади; одержання необхідної інформації, а у разі потреби – відповідних документів від структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління; перевірки повноти усунення порушень, виявлених попередніми перевітками; одержання від структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, письмових та усних пояснень з питань, що виникають під час перевірки виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади; залучення в установленому порядку спеціалістів структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать

до сфери його управління, науковців та інших спеціалістів для проведення перевірки та вжиття необхідних заходів щодо оперативного усунення порушень у виконанні актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади.

Слід зауважити, що частина перша статті 26 Бюджетного кодексу України визначає, що контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками відповідно до Кодексу та іншого законодавства, а також забезпечує: 1) оцінку управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту); 2) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності; 3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень; 4) проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів; 5) обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету [8].

Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників, як визначено абзацом першим частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України, організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

При цьому під внутрішнім аудитом розуміється діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, яка передбачає надання незалежних висновків і рекомендацій. Для здійснення внутрішнього аудиту розпорядник бюджетних коштів в особі керівника утворює самостійний структурний підрозділ внутрішнього аудиту, що є підпорядкованим і підзвітним безпосередньо такому керівнику [8].

У Міністерстві внутрішніх справ України для здійснення внутрішнього аудиту створено як самостійний підрозділ Департамент внутрішнього аудиту, який є підпорядкованим і підзвітним безпосередньо Міністрові, діяльність якого врегульована наказом МВС України від 24 лютого 2020 р. № 168 “Про Положення про Департамент внутрішнього аудиту Міністерства внутрішніх справ”. Відповідно до пункту 2 розділу 1 цього Положення, Департамент внутрішнього аудиту апарату Міністерства забезпечує здійснення внутрішнього аудиту в апараті МВС України, територіальному органі з надання сервісних послуг МВС України, закладах, установах і підприємствах, що належать до сфери управління МВС України, Національній гвардії України та за дорученням Міністра внутрішніх справ України – у центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, та їх підпорядкованих установ. Департамент є головним підрозділом зі здійснення внутрішнього аудиту в МВС України.

Абзацом четвертим частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України встановлено основні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та порядок утворення підрозділів внутрішнього аудиту визначаються Кабінетом Міністрів України. Організаційно-методологічні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту визначаються Міністерством фінансів України, яке забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, у тому числі здійснює оцінку функціонування систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту [8].

Також механізм утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та питання їх діяльності врегульовано Порядком здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 [13]. Дія цього Порядку поширюється на міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські держадміністрації, інших головних розпорядників коштів державного бюджету, їх територіальні органи та бюджетні установи, які належать до сфери їх управління. Як зазначається у цьому документі, основним завданням підрозділу внутрішнього аудиту є надання керівникові державного органу, його територіального органу та бюджетної установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо: функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення; удосконалення системи управління; запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів та інших активів; запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності державного органу, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління. Водночас вказаний Порядок визначає єдині підходи до організації внутрішнього аудиту.

У Положенні про Департамент внутрішнього аудиту МВС України встановлюється, що під час здійснення внутрішнього аудиту цей структурний підрозділ апарату МВС України “керується Стандартами внутрішнього аудиту, які затверджено наказом Міністерства фінансів України від 04 жовтня 2011 року № 1247, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України від 20 жовтня 2011 року за № 1219/19957 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14 серпня 2019 року № 344)” [15]. Як визначено у наказі Міністерства фінансів України, ці Стандарти розроблено з метою визначення єдиних підходів до провадження діяльності з внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, інших головних розпорядниках коштів державного бюджету (далі – державний орган), їх територіальних органах та бюджетних установах, що належать до сфери їх управління, оцінки якості такого аудиту. Стандарти містять Стандарти якісних характеристик, що визначають положення, вимоги та підходи до організації діяльності з внутрішнього аудиту, та Стандарти діяльності, що визначають положення, вимоги та підходи до планування, здійснення внутрішнього аудиту, звітування про його результати.

Зважаючи на зазначене вище, правове регулювання проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС України – це упорядкування суспільних відносин щодо здійснення контролю за діяльністю структурних підрозділів апарату МВС України, що здійснюється державою за допомогою правових норм і сукупності правових засобів шляхом їх юридичного закріплення та забезпечення умов для ефективної реалізації.

Таке правове регулювання здійснюється на основі Конституції України, відповідних законів України, актів Кабінету Міністрів України та відомчих нормативно-правових актів. Аналіз положень чинного законодавства України щодо цього питання дає можливість стверджувати, що наявний стан правової регламентації здійснення перевірок додержання (виконання) вимог законодавства в діяльності структурних підрозділів апарату МВС України хоча і здається повним, проте потребує удосконалення.

Зокрема, вважаємо доцільним, відповідно до пункту 6 Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2037, розширити повноваження Департаменту документообігу та контролю МВС України щодо:

- проведення у структурних підрозділах апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління, перевірки з виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади;

- одержання необхідної інформації, а у разі потреби – відповідних документів від структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;

- перевірки повноти усунення порушень, виявлених попередніми перевірками;

- одержання від структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, письмових та усних пояснень з питань, що виникають під час перевірки виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади;

- залучення в установленому порядку спеціалістів структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, науковців та інших спеціалістів для проведення перевірки та життя необхідних заходів щодо оперативного усунення порушень у виконанні актів законодавства, наказів і доручень керівництва центрального органу виконавчої влади.

Зазначене обумовлене тим, що одним з основних завдань цього структурного підрозділу апарату МВС України визначено моніторинг і контроль виконання актів законодавства, наказів і доручень керівництва Міністерства, а також аналіз причин допущення порушень виконання їх вимог і внесення пропозицій щодо усунення таких порушень та своєчасне інформування керівництва МВС України в разі неможливості їх виконання у визначені строки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна теорія держави і права / за ред. В. В. Копейчикова. Київ: Юрінком, 1997. 320 с.
2. Шемшученко Ю. С. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ Вид-во “Юридична думка”, 2007. 992 с.
3. Теорія держави і права: підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський; за ред. С. Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум; Ун-т внутр. справ, 2000. 704 с.
5. Козмюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2002. 408 с.
6. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. Харків : НУВС МВС України, 2004. 780 с.
7. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-vr#top> (дата звернення: 30.08.2023).
8. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
9. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
10. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
11. Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ з контролю апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 26 груд. 2003 р. № 2037. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2037-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
12. Про Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листоп. 2008 р. № 1040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
13. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту : постанова Кабінету Міністрів України від 28 верес. 2011 р. № 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
14. Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС : наказ МВС України від 6 листоп. 2018 р. №888. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1354-18#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
15. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту : наказ Міністерства фінансів України від 04 жовт. 2011 р. № 1247 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14 серпня 2019 р. № 344). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#top> (дата звернення: 30.08.2023).
16. Про Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листоп. 2008 р. № 1040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2023).

REFERENCES

1. Zahalna teoriia derzhavy i prava. “General theory of the state and law” / edited by V.V. Kopieichykov. Kyiv: Yurinkom, 1997. 320 p. [in Ukrainian].
2. *Shemshuchenko, Yu.S.* (2007). Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk. “Big encyclopedic juridical dictionary” / edited by Acad. National Academy of Sciences of Ukraine Yu.S. Shemshuchenko. Kyiv: Publ. Yurydychna Dumka. 992 p. [in Ukrainian].

© Khalota Andrii, Tsyhanov Oleh, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.3\(61\).13](https://doi.org/10.36486/np.2023.3(61).13)

Issue 3(61) 2023

<https://naukaipravookhrona.com/>

3. Teoriia derzhavy i prava. "Theory of the state and law": a textbook / S. L. Lysenkov, A. M. Kolodii, O. D. Tykhomyrov, V. S. Kovalskyi; gen. ed. S.L. Lysenkov. Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. 448 p. [in Ukrainian].

4. *Skakun, O.F.* (2000). Teoriia derzhavy i prava. "Theory of the state and law": a textbook. Kharkiv: Consum; University of Internal Affairs. 704 p. [in Ukrainian].

5. *Kozmiuk, A.T.* (2002). Administratyvnyi prymus v pravookhoronnii diialnosti militsii v Ukraini. "Administrative coercion in law enforcement activities of the militia in Ukraine": dissertation. ... Doctor of Juridical Sciences: 12.00.07. Kharkiv National University of Internal. Kharkiv. 408 p. [in Ukrainian].

6. *Bandurka, O.M.* (2004). Teoriia i praktyka upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy. "Theory and practice of management of internal affairs bodies of Ukraine". Kharkiv: NUIA of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. 780 p. [in Ukrainian].

7. Konstytutsiia Ukrainy. "Constitution of Ukraine": Law of Ukraine, dated June 28, 1996, No. 254k/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-vr#top>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

8. Biudzhetni kodeks Ukrainy. "Budget Code of Ukraine": Law of Ukraine dated July 8, 2010, No. 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

9. Pro tsentralni orhany vykonavchoi vlady. "On central bodies of executive power": Law of Ukraine, dated March 17, 2011, No. 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy. "On approval of the Regulation on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine": resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 28, 2015, No. 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro strukturnyy pidrozdil z kontroliu aparatu ministerstva, inshoho tsentralnoho orhanu vykonavchoi vlady. "On approval of the Model Regulation on the structural unit for controlling the staff of a ministry or other central executive body": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 26, 2003, No. 2037. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2037-2003-%D0%BF#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

12. Pro Zahalne polozhennia pro yurydychnu sluzhbu ministerstva, inshoho orhanu vykonavchoi vlady, derzhavnogo pidpriemstva, ustanovy ta orhanizatsii. "On the General Regulation on the legal service of the ministry, other executive authority, state enterprise, institution and organization": resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated November 26, 2008, No. 1040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

13. Deiaki pytannia zdiysnennia vnutrishnoho audytu ta utvorennia pidrozdiliv vnutrishnoho audytu. "Some issues of implementation of internal audit and formation of internal audit units": resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated September 28, 2011, No. 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia perevirok diialnosti strukturnykh pidrozdiliv aparatu MVS, Natsionalnoi hvardii Ukrainy, terytorialnykh orhaniv z nadannia servisnykh posluh MVS, zakladiv, ustanov i pidpriemstv, shcho належать до сфери управління MVS. "On the approval of the Procedure for conducting inspections of structural units of the Ministry of Internal Affairs, the National Guard of Ukraine, territorial bodies for the provision of service services of the Ministry of Internal Affairs, institutions, institutions and enterprises belonging to the sphere of management of the Ministry of Internal Affairs": order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, dated November 6, 2018. No. 888. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1354-18#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Standartiv vnutrishnoho audytu. "On the approval of Internal Audit Standards": order of the Ministry of Finance of Ukraine, dated October 4, 2011, No. 1247 (as amended by Order of the Ministry of Finance of Ukraine, dated August 14, 2019, No. 344). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#top>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

16. Pro Zahalne polozhennia pro yurydychnu sluzhbu ministerstva, inshoho orhanu vykonavchoi vlady, derzhavnogo pidpriemstva, ustanovy ta orhanizatsii. "On the General Regulation on the legal service of

the ministry, other executive authority, state enterprise, institution and organization”: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 26, 2008, No. 1040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF#Text>. (Date of Application: 30.08.2023) [in Ukrainian].

UDC 351.741.078.3

Khalota Andrii,

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-8505-0055

Tsyhanov Oleh,

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Chief Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-8924-1139

CURRENT STATE OF LEGAL REGULATION ON CONDUCTING INSPECTIONS OF STRUCTURAL SUBDIVISIONS OF THE MIA OF UKRAINE

The article focuses on legally regulating inspections of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine's structural divisions. This involves regulating public relations concerning control over their activities, which the state does by utilizing legal norms and measures, consolidating them, and ensuring conditions for effective implementation.

The regulatory framework governing inspections of the structural units within the Ministry of Internal Affairs of Ukraine sets out the applicable norms and defined objects of inspection. It regulates the legal status of inspection subjects and establishes procedures for the Ministry of Internal Affairs to ensure compliance with legal requirements with regard to the activities of its own structural subdivisions. This activity is carried out on the basis of the Constitution of Ukraine, relevant laws of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine and departmental normative legal acts.

An analysis of the current legislation in Ukraine indicates a need for improvement in the legal regulation of compliance checks for structural units of the Ministry of Internal Affairs. The existing state of regulation requires refinement to ensure compliance with legal requirements. In particular, it is proposed to expand the powers of the Department of Document Management and Control of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. This unit of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine primarily monitors and controls the implementation of legislative acts, orders, and instructions from its leadership. Additionally, it analyzes causes of violations in meeting the requirements and suggests ways to eliminate them. If the team finds it impossible to meet the requirements within the specified timeline, it informs the Ministry's leadership promptly. Technical terms are explained when first introduced, and language choices remain formal and objective.

Keywords: legal regulation, inspection, activity, subdivisions of the apparatus, Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Отримано 16.10.2023

© Khalota Andrii, Tsyhanov Oleh, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.3\(61\).13](https://doi.org/10.36486/np.2023.3(61).13)

Issue 3(61) 2023

<https://naukaipravookhorona.com/>